וְדִבַּרְתָּ דָּבָר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

פר"שת צו – פרה
תשפ"ד

גליון מס' 11

פשר דבר | בעניני הפרשה

משמר את הפרה ע"י מראה

איתא בבבא מציעא צ"ג א' המשמר את הפרה מטמא בגדים וכו', ומפרש בגמ' שם שלדעת רב דמשמר כעושה מעשה לענין אכילת פועלים (שומרי פירות), הרי הוא כעושה מעשה ליטמא בטומאת מתעסקין, וזה דבר מחודש שאדם מקבל טומאה בהסתכלות, בלי נגיעה והיסט וכיוצא בזה.

ואמר רבינו שליט"א דיש לעיין האם המשמר את הפרה בלא להביט בה ממש אלא בתמונתה הנשקפת במראה (או באמצעים חדשים אחרים), אם הוא נטמא כמתעסק בפרה, או דוקא כשהוא משמר בהבטה בה ממש ולא ע"י דברים אחרים.

בל תאחר בפרה אדומה

שאלו אם יש בל תאחר בפרה אדומה כשאר קרבנות.

אמר רבינו שליט"א, ל"ש בל תאחר כי אין חיוב לעשות פרה אלא עשו כפי הצורך, וא"כ לא שייך בלא תאחר כיון שאין בזה חיוב. ואפילו בפרה של משה שנצטוה ויקחו אליך פרה וגו', היא מצוה בעלמא (וחז"ל דרשו ויקחו אליך שתהא מוטלת על בית דין) ולא חובה כעין קרבן. ועוד שבגמ' ריש מס' ראש השנה דרשו פסוקים לכל דבר שיש בו בל תאחר, ואין פסוק לפרה אדומה, והרי אינה כשאר קרבנות, ואף שאמרו חטאת כתיב בה כקדשים, היינו שיש בה דינים מסוימים של קדשים אבל אינה קרבן, ולא יהיה בה דין תאחר בלי ריבוי.

פשטה בפרה אדומה

יש לחקור במקדיש חצי פרה לפרה אדומה, אם פשטה קדושה בכולה כקרבנות.

ונראה שלא שייך פשטה בפרה אדומה, אף דחטאת קרי' רחמנא, משום שמקדשי בדק הבית היא.

בגדי כהונה בשחיטת פרה אדומה

בהגהות ר' יעקב עמדין (נזכר בתפא"י בפתיחה לקדשים פ"ד או' כ"ו בהערה), כתב שראיית נגעים צריכה בגדי כהונה. והוא דבר תמוה, מהי תיתי. ויש שהביאו לזה ראיה מדברי הגמ' בכ"ד [יומא מ"ב זבחים י"ד מנחות ה'] שאמרו שמראות נגעים ושחיטת פרה אף שאינם עבודה צריכים כהונה, אבל אין זה מקור לבגדי כהונה, אלא שצריכים כהן. ולא בגדי כהונה.

ובפשוטו גם שחיטת פרה אי"צ בגדי כהונה ולא מצינו שיצריכו בגדים אלא בהזאת פרה אדומה.

וגם אם צריך בגדים לשחיטת פרה (עי' תו"י יומא מ"ב א' שדן שהוא תלוי במ"ד אם כשרה בזר, והאחרונים שם האריכו בזה), אין ראיה לראית נגעים ולא דימתה הגמ' אלא לעיקר דין כהונה.

כהן חלל בעשיית פרה אדומה

כהן שעשה את הפרה ונמצא חלל, נראה שהפרה פסולה למפרע. ואף שכהן שעבד ונמצא חלל עבודתו כשרה, לא הכשירה תורה אלא עבודה, דוגמא לדבר מראות נגעים, שודאי שכהן ראה מראות נגעים ונמצא חלל הוברר שלא היתה ראייתו כלום כמש"כ המנחת חינוך [מצוה קס"ט]. והרי דימתה הגמ' בכמה דוכתי שחיטת פרה למראות נגעים דלאו עבודה נינהו. והנה בירושלמי תרומות פ"ח ה"א גבי כהן שנמצא חלל באמצע עבודה, אמרו מקבל ואחר כך זורק (ויש גורסין ואחר זורק) קומץ ואחר כך מקטיר שורף ואח"כ מזה.

והר"ש סירליאו פירש שהוא על פרה אדומה, והגיה מזה ואחר כך שורף - שהזאת הדם היא עבודה שקודמת לשריפה. ומבואר שגם בפרה אדומה אם נמצא חלל מעשיו כשרים. (ויתכן לחלק בין זה למראות נגעים) אמנם שאר המפרשים פירשו דברי הירושלמי בעוף, עי' פני משה וביאור הגר"א ועוד. ועי' משך חכמה סוף פרשת פנחס שהביא מהירושלמי דלמאן דמפיק מברך ה' חילו (כן הוא ברמב"ם) אין זה אלא בקדשי מקדש, ואם כן ודאי שלא שייך להכשיר בפרה אדומה.

מעשה רבר

זה דרבנן

סח הגאון הגדול רבי שניאור קלופט שליט"א אב"ד "עדת ישראל" חיפה ורו"כ "דעת יואל":

בבחרותי בישיבת סלבודקא ראיתי את רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א בפרשת פרה מתקרב לשמוע את הבעל קורא,

אז שאלתיו אם זה בגלל שהוא חושש לדעות שפרשת פרה זה דאורייתא ולכן רוצה לשמוע היטב כל מילה.

ענה לו מרן שליט"א: לא, מפני שזה דרבנן.

היינו שאף אם זה חיוב דרבנן אבל זה חיוב גמור לשמוע את הקריאה ולא כמו קריאת התורה שמעיקר הדין יוצאים יד"ח בג' פסוקים מז' קרואים. [ולא מעכב תוכן הקריאה שהרי בחו"ל קוראים בפרשיות בסדר אחר.]

למה אין פרה אדומה

רבי מרדכי וייספיש זצ"ל היה יהודי יקר, דמות נפלאה שאפשר לכתוב עליה רבות (נסתפק בכך שליווהו גדולי הדור למנוחתו האחרונה, מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל כשהיה חולה ובקושי יצא מביתו, ומרן הגר"ח קנייבסקי ומרן הגר"נ קרליץ. היה דבוק באמת ולא בוש לומר טעיתי, וכשהיה שולח מכתבים כתגובות עם הוספות היה דואג לצרף צילומים של המקורות) כשהיה בחתונה בפרשת חוקת, השאלה שהטרידה אותו, זה מדוע לא מזים היום אפר פרה אדומה, מה מפריע כבר היום להטהר? והנה לפתע הוא רואה את מרן הגר"ד לנדו שליט"א, רבי מרדכי כמובן לא מפספס את ההזדמנות לשאול את השאלה, וגם לדאוג לקבל תשובה כתובה כדי שלא ישכח כלום.

רבינו שליט"א על אתר הוציא דף ורשם מה חששות שמונעים מאיתנו לקיים מצווה זאת. רבי מרדכי שדאג לא לשמור את הדברים רק לעצמו, כך שהגיעו הדברים לעוד ת"ח, ברשימה שרשם רבינו שליט"א על רגל אחת במהלך החתונה כשאין בידיו ספרים לעיין בהם כעת, ולכן הסתפק בכך שציין שרושם את הדברים ללא עיון (עם הוספות מהעורך ע"ד בלבד).

גם אם נהיה טהורים לחטאת: א. צריך כהן מיוחס (והמיוחסים של היום הייחוס הוא רק דרך האבא ולא דרך האמא לברר שאין שם פסולי חיתון). ב. גם אם יהיה מיוחס יתכן שצריך חינוך לעבודה בבית המקדש ולא מספיק עבודתו בפרה עצמה לצורך החינוך בעבודה. ג. צריך אזוב ועץ ארז ושני תולעת להשליך לתוך שריפת הפרה, ומי יודע מה הם. ד. מכיון שצריך לעשות זאת פתח אהל מועד, יש לדון האם בזמן הזה שאין מקדש, אפילו אם הקדושה לא בטלה, אבל אולי צריך היכל ממש (וצריך לעיין ברשב"א שבועות ט"ז א'). ה. בתוספתא (סנהדרין פ"ג ה"ב) מבואר שצריך ב"ד של שבעים ואחד דיינים לצורך שריפת הפרה (וצ"ע בחידושי הגרי"ז) וכיום אין לנו ב"ד של ע"א. ו. לשיטות שצריך כלי שרת לקבלה (וצ"ע בתוספות ישנים בריש יומא) אין לנו כלי שרת. ז. יש לדון בבגדי כהונה לענין חינוך ודו"ק למש"כ באות ב'. ח. רחיצת ידיים ורגליים בכיור בבית המקדש, ועיין בסוגיא בזבחים כ' ע"ב.

הגאון הגדול רבי אהרן זקס זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה לצעירים וגיס רבנו שליט"א – נלב"ע כ"ה אדר תשע"ז

הגאון הגדול רבי אהרן זקס זצוק"ל ראש ישיבת סלבודקה לצעירים ומיסדה היה גיסו הצעיר של מרן הגרד"ל אך הקשר בן ר' אהרן לר' דוב היה עוד קודם נישואיו כשר' אהרן כבחור צעיר בישיבת סלבודקה התיידד עם העילוי הצעיר' לימים כשהרבנית שולמן אשת ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי שולמן הציעה את השידוך היה ר' דוב זה שעודד והמליץ על השידוך לאחר שנישא בשנת תשי"ז לאחותו הצעירה של מרן הגרד"ל התחזק הקשר ובן הגיסים הדולים שררה ערכה עצומה.

ככלל במשפחה שררה תמיד הערצה לגיס הגדול ותמיד היו עושים כל טצדקי שלא יופרע מלימודו כך למשל הזכות לשהות בחג הפסח אצל ההורים ברחובות היתה שמורה לר' דוב בכדי שלא יצרך לטרוח בהכנות ובניקיונות לחג הפסח ובכך יופרע מסדרי לימודו

ההערכה בה הערין ר' אהרן את גיסו הגדול בא לידי ביטוי גם במפעל חייו בישיבה אותה הקים ומסר נפשו עליה כאשר היה מבקש ר' דוב מר' אהרן שיקבל בחור לישיבה היה זה אצל ר' אהרן קו אדום אם ר' דוב מבקש עושים בלי שום משא ומתן.

שח פעם ר' אהרן לגיסו הגדול שהוא נוהג כפי שהורה לו אביו שלא לצום ביום היארצייט של אמו בכדי שלא יופרע במסירת השיעור היומי וענה לו הגר"ד כמשיח לפי תומו שלו זה לא מפריע לשיעור והוא צם ביארצייט של אביו ואף כשלומד עם החברותא בזמן צאת הכוכבים הוא ממתין לסיום סדר הלימוד ואינו ממהר לאכול לאחר סיום הצום.

בג' בשבט תשע"ז ר' אהרן חש בליבו ובהוראת הגרד"ל הוסיפו לו את השם רפאל אך נגזרה גזירה

ובכ"ה באדר תשע"ז לאחר מחלה קצרה החזיר ר' אהרן את נשמתו ליוצרה במסע ההלויה שיצא מהיכל הישיבה לצעירים ספד לו בבכי תמרורים כפשוטו גיסו הגדול. ואמר "קשה לי מאוד להספיד את גיסי וידידי הגאון והצדיק ר' אהרן זכרונו לברכה לה"ה, הרבה הרבה יש לדבר ולקונן עליו ועל מה שחסרנו בהלקחו מאיתנו, וודאי יאמרו הדברים ויורחבו בקינות ובהספדים שישאו ויקוננו עליו,

אך רצוני לציין בזה יסוד שרשי ומאוד נעלה שהיה אבן פינה בכל תהלוכותיו בתלמוד ובמעשה במחשבה ובביצוע בין בענינים שבן אדם למקום ובן בענינים שבן אדם לחבירו,

וזאת תכונת המסירות הנפלאה שהיה מסור בכל לב ובכל נפש לכל ענין שהגה ועסק בו, בתורה, בלימודה, יגיעת לימודה בעמל והתעמקות,

בין בהרבצתה שנים ע"ג שנים לתלמידים ושומעי לקח, בין בעבודת קונו ית' וקיום המצוות לאשורן, ובמעלת החסד הנפלא לכלל ולפרט.,

יעידו כל שהכירוהו, בני משפחתו, מכריו וידידיו, תלמידיו ושומעי לקחו, מושפעיו וחניכיו, עד כמה היה כולו, כל כולו, מסור להצלחתם ולטובתם לקידומם והתעלותם בתורה ויראה ובכל מילי דמיטב."

בני המשפחה מספרים על דוגמא מעניינת של המסירות להרבצת התורה של' אהרן שלבקשת ר' אהרן האירועים במשפחה התקיימו רק ביום ה' בכדי שלא יוטרד בלימודו ויוכל למסור את השיעור כסדרו.

כמו"כ ביום שבו קיבל את ההתקף לב כשרצו לפנותו לבית החולים לא היה מוכן להתפנות עד שהבטיחה לו הרבנית שתבלחט"א שתדאג שיחזור עוד באותו היום למסור את השיעור היומי.

בהמשך סיים מרן הגר"ד וקונן בבכי מר קורע לב "יקוננו כל תלמידי ושומעי לקחו, וכל אלה אשר חבים לו הכרת טובה על גודל החסדים אשר, עשה עמם בכל הענינים, והכל בנועם ובהצנע ברוב תושיה ובינת הלב,

ונקונן אנו בני משפחתו, האלמנה אחותי הרבנית הצדקת שעמדה לימינו כל השנים, וצאצאיו ברוכי השם וכל הנלווים עליהם, וכלנו כל הקרובים איליו, אהא! אהא! מה גדולה אבדתינו ומה עצום חסרוננו.

ויקונן כל עם ישראל על העדר ת"ח מופלג ונעלה גברא רבא גדול בתורה וביראה ומרביץ תורה ויראה עשרות עשרות שנים, לדורות דורות של תלמידים שעלו ונתעלו לת"ח לומדי ומופלגי ומרביצי תורה בכל מקומותיהם,

המקום ישלח תנחומים לרבנית הדגולה אחותי תחי' ולבני ביתו ולכולנו ולכל שהיו קשורים איליו לקשר בל ינתק כל הימים. ובלע וכו'."

לאחר שנשא את ההספד המרכזי, המשיך הגרד"ל במרום שנותיו עם מסע ההלוויה להר הזיתים שבירושלים שם נטמן ר' אהרן, ואמר את הקדיש לאחר סתימת הגולל.

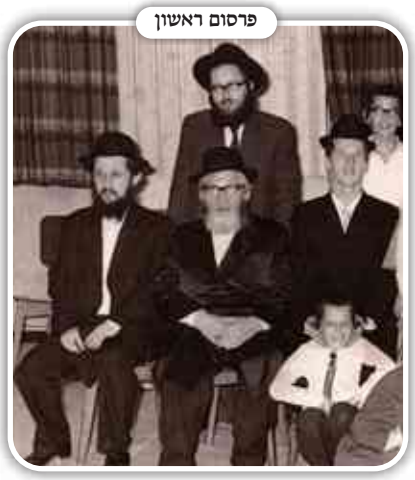
פרסום ראשון

הנוכחים מימין לשמאל: ר' שריה הסבא ר' טוביה יוסף ורבנו הגדול הגר"ד לנדו
בשורה למעלה מימין לשמאל הר' יעקב זקס ב"ר אהרן, הרב אהרן זקס.
ולמרגלות החתן יושב הרב שמואל זקס בן ר' אהרן (כיום חתן של ר' חצקל ברטלר).

הודעה חשובה ודחופה
למי שיש בידו חידושים עובדות והנהגות מרבנו שליט"א בעניני פסח נא לשלוח בהקדם למערכת לזיכוי הרבים

הודעה
אי"ה בשבועות הבאים נכתוב אי"ה אודות (פרשת שמיני) הגאון ר' אברהם רייסנר זצ"ל. (פסח) מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל נשמח לקבל חומר עובדות הליכות ותמונות על הקשר שהיו לרבנו יבדלח"ט עמם.